

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-2-49>**Ольга ЦИГАНОК,***orcid.org/0000-0002-4688-1953*

доктор філологічних наук,

професор кафедри іноземної філології та перекладу

Державного торговельно-економічного університету

(Київ, Україна) *olga.tsyganok@gmail.com***ПОЕТИЧНИЙ ЦИКЛ ПРО СТРАСТІ ХРИСТОВІ ЙОСИПА ТУРОБОЙСЬКОГО.
ЧАСТИНА II**

Стаття присвячена аналізу другої частини поетичного циклу Йосипа Туробойського «*Fasciculus myrrhae*» («Пучечок мирри») із латиномовного підручника віршування Києво-Могилянської академії «*Hymettus*» (1699/1700). Дослідження розкриває барокову концепцію зображення Страстей Христових у поєднанні з античною міфологічною, літературною та філософською традицією. Образи Дедала, Геракла, Фурій, Палінура, Пестумських троянд поєднуються із символами християнської віри – веселкою, дзеркалом, пеліканом, сонцем. Особливу увагу приділено семантичному аналізу цих образів, що набувають у Туробойського значення знаків воскресіння, відродження та спасіння. Показано, що поет творчо розвиває дидактичну функцію епіграми, демонструючи її потенціал як навчального жанру в системі барокової поетики. У роботі простежено синтез сакрального та міфологічного кодів, який уможлиблює осмислення Христових страждань через призму універсальних мотивів боротьби, жертви та перемоги над смертю. Туробойський постає як майстер латиномовного віршування, що поєднує богословську глибину з поетичною вишуканістю, а його цикл є важливим свідченням високого рівня християнської поезії Києво-Могилянського середовища кінця XVII століття. Вперше публікуються 43 епіграми циклу в оригіналі та в перекладі українською мовою, що створює підґрунтя для подальших текстологічних і культурологічних студій. Матеріал статті розширює уявлення про жанрову специфіку та символічну мову української барокової латиномовної поезії, а також сприяє реконструкції літературно-богословського контексту діяльності Києво-Могилянської академії, поглиблюючи наше розуміння традиції сакральної риторики, інтертекстуальних зв'язків і педагогічних принципів, що формували духовно-інтелектуальне обличчя доби.

Ключові слова: Йосип Туробойський, *Fasciculus myrrhae*, епіграматичний цикл, Страсті Христові, барокова поетика, Києво-Могилянська академія, латиномовна поезія.

Olha TSYHANOK,*orcid.org/0000-0002-4688-1953,*

Doctor of Philology,

Professor at the Department of Foreign Philology and Translation

State University of Trade and Economics

(Kyiv, Ukraine) *olga.tsyganok@gmail.com***THE POETIC CYCLE ABOUT THE PASSION OF CHRIST
BY YOSYP TUROBOYSKYI. PART 2**

The article is devoted to an in-depth analysis of the second part of Yosyp Turoboyskyi's poetic cycle *Fasciculus myrrhae* ("A Bundle of Myrrh") from the Latin-language textbook of versification *Hymettus* (1699/1700), used at the Kyiv-Mohyla Academy. The study examines the Baroque interpretation of the Passion of Christ and its creative combination with ancient mythological, literary, and philosophical imagery. The author traces numerous classical allusions to Daedalus, Hercules, the Furies, Palinurus, and the roses of Paestum, interwoven with Christian symbols such as the rainbow, mirror, pelican, and sun. Special attention is paid to the semantics of these images, which in Turoboyskyi's poetic vision become signs of resurrection, renewal, and salvation. The article highlights the poet's ability to integrate sacred and mythological codes, transforming biblical motifs through universal themes of sacrifice, struggle, and triumph over death. The analysis demonstrates that Turoboyskyi uses the epigram not only as a devotional form but also as a didactic and rhetorical exercise, revealing its pedagogical role within Baroque poetics. His mastery of Latin verse and allegorical synthesis positions him among the few Ukrainian Christian poets who combined theological depth with refined poetic form. The second part of the cycle presents 43 epigrams published here for the first time in both the original Latin and Ukrainian translation, thus expanding the corpus of early modern Ukrainian Latin-language poetry. This publication opens new perspectives for textual, stylistic, and cultural studies of Baroque religious literature and contributes to a more comprehensive understanding of the intellectual and artistic milieu of the Kyiv-Mohyla Academy at the turn of the seventeenth and eighteenth centuries. Furthermore, it emphasizes the continuity of humanistic education and theological

reflection within the Academy's poetic practice, shedding light on the symbolic language, intertextual strategies, and pedagogical traditions that shaped the moral and aesthetic worldview of early modern Ukrainian scholars and poets.

Key words: *Yosyp Turoboyskyi, Fasciculus myrrhae, epigrammatic cycle, Passion of Christ, Baroque poetics, Kyiv-Mohyla Academy, Latin-language poetry.*

Постановка проблеми. Ця стаття продовжує (Циганок 2025, 305-311) дослідження християнських віршів із латиномовного підручника віршування Києво-Могилянської академії «Гіметт» (Hymettus..., 1699/1700).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український період діяльності Йосипа Туробойського (Києво-Могилянська академія в іменах, XVII-XVIII ст., 2001: 548-549) розпочала вивчати Джованна Седіна (Сьєдіна, 2012: 435-460; Седіна, 2020: 65-90). На нашу думку, це був один з небагатьох українців, який вправно віршував латиною. Ставимо перед собою завдання ввести в науковий обіг усі твори Йосипа Туробойського християнської тематики з підручника віршування «Гіметт» (1699/1700).

Мета статті – завершити публікацію текстів епіграм циклу про Страсті Христові «Fasciculus myrrhae» [Пучечок мирри] латинською та українською мовами, а також частково прокоментувати ці тексти.

Виклад основного матеріалу. У епіграмах Йосипа Туробойського про Страсті Христові нерідко натрапляємо на традиційні для християнської літератури образи (наприклад, скорботна Церква як голубка у епіграмі XXII, 50 чи порівняння Христа з гроном винограду у XXVII, 70). Є також образи, інтерпретація яких допускає різні тлумачення. Один з них – веселка над хрестом (XVI, 34). Її символіка як знаку надії (Буття 9: 13-17) може бути інтерпретована як обітниця спасіння після важких часів. Розпростерті на хресті руки Ісуса, ймовірно, символічні обійми для кожного (XVI, 36). «Вічна мета» в XX, 49 – очевидно, спасіння людства і встановлення Царства Божого, а ланцюг – Божественний задум. Образ Дедала може символізувати політ, а бджола – оновлення життя. Інша інтерпретація – це метафора душі, що звільнилася від уз смерті (XXVI, 63). Не надто поширене в латинській християнській поезії порівняння Голгофи з полем бою, ареною Марса (XXVIII, 73). У епіграмі XXVII, 68 натрапляємо на нетрадиційний у класичному християнському чи літературному контексті образ Христа як дзеркала (Ісус – віддзеркалення Божої святості, правди і любові).

На нашу думку, Йосип Туробойський досить вправно поєднує два світи – євангельську символіку та античні міфи. Епіграма XXVIII, 71 зістав-

ляє Ісуса з Гераклом, а сходження в пекло порівнює з перемогою над Немейським левом. Фурії як хранительки моральних устоїв античного світу не можуть дивитися на страшний гріх – розп'яття Христа (XXIII, 54). Християнське пекло (XX, 43) має у Йосипа Туробойського античну локацію. Печера біля мису Тенар в Лаконії в античній міфології вважалася входом до підземного світу. Можливо, це натяк на Христове зішестя в пекло (як описано в апокрифах).

Натрапляємо і на літературні образи. Палінур, стерновий із «Енеїди» Вергілія, веде Корабель (Navis), який уособлює Церкву або шлях до спасіння (XXV, 60). Порівняння Спасителя із Трояндою в садах Песта (XVII, 37) також відсилає нас до античної літератури. Стародавнє місто Пестум (Пест) у Південній Італії славилось своїми трояндами, які квітли навіть узимку. Вергілій у «Георгіках» (IV, 119) згадує «biferi rosaria Paesti». Пліній Старший зазначав, що троянди Пестума використовували в парфумерії та релігійних обрядах.

У епіграмі XX, 46 проводиться паралель між «гіркою чашею» Христа і чашею Клеопатри. Римський історик Пліній Старший (I ст. н.е.) розповідає, що єгипетська цариця, щоб довести Марку Антонію свою розкіш і багатство, кинула величезну перлину в чашу оцту (або кислого вина), де вона розчинилася, і випила цей напій. Ісус розп'ятий між розбійниками, бо місце Чесноти – посередині (XVI, 38). Ця думка перегукується з античною концепцією золотої середини (aurea mediocritas), але в християнському сенсі: Христос посеред грішників, але водночас – центр істини та справедливості. Натрапляємо і на гру слів (XIX, 41): не випадково з Христа насміхається розбійник, розп'ятий зліва. Тут «sinister» означає «лівий», але в словниках фіксуються також значення «зловісний, підступний, недобрий, зіпсований, нещасний», а «laeva» може означати як «ліва», так і «нерозумна, неправильна, хибна». Йосип Туробойський немовби прагне продемонструвати багатство арсеналу античних джерел.

Епіграма XXVI, 63 насичена символами воскресіння. Христос порівнюється із весняним сонцем, що піднімається після зимового періоду. Тут очевидна алюзія на Воскресіння: як весняне сонце перемагає зимову темряву, так і Христос перемагає смерть. Контраст між зимою (смертю) та весною (новим життям) підкреслює головне

повідомлення: Христос перемиг смерть, як весна перемагає зиму. Вірш гармонійно поєднує християнську ідею з природним циклом приходу весни. Епіграма XXVI, 65 розробляє цю саму тематику вже без залучення античних образів.

У творі Йосипа Туробойського XXVI, 67 зіставляються Христос та Пелікан, люди та пташенята. У давніх бестіаріях (середньовічних книгах про тварин, де вони часто мали алегоричний сенс) була легенда про пелікана, який годує своїх пташенят власною кров'ю. Існувало два основних варіанти легенди. Перший – відродження після смерті: пташенята з якоїсь причини помирають і пелікан розкриває свій бік дзьобом, проливає кров і тим самим повертає їм життя. Другий варіант – жертва заради годування: під час голоду пелікан пробиває собі груди і годує пташенят своєю кров'ю, щоб вони не загинули. У християнській символіці пелікан став образом Христа. Пташенята – це люди, мертві через гріх. Кров пелікана – це кров Христа (Євхаристія), яка очищає і дає нове життя (Oželis, 2023: 391-406).

Складається враження, що Туробойський охоче експериментував, намагався насамперед показати спудеям різноманітні способи творення епіграм.

У XXV, 62 під тим самим заголовком пропонуються дві поетичні варіації із маргіналією «Item» (Так само). А щоб у читачів не було найменших сумнівів, подається ще один запис на полях: «Conceptus idem alia phrasi prolatus» (Той самий концепт, висловлений іншими словами). Перший варіант епіграми побудований на виключно на християнській символіці, другий – із залученням античної (Парки, Лібітіна). У епіграмі XXII, 49 цікава форма: натрапляємо на маргіналії «In» – скорочення від «inquiritur» – запитується, досліджується – та «R» – скорочення від «responditur» – відповідається. Така катехізична форма запису нерідко зустрічається в риториках, зокрема єзуїтських. На нашу думку, викладач курсу віршування Києво-Могилянської академії демонструє поетичну техніку і немовби запрошує в свою творчу майстерню для «навчання на практиці».

Подаємо другу частину поетичного циклу Йосипа Туробойського про Страсті Христові в оригіналі (Hummertus, 1699: 74-76v) та перекладі.

FASCICULUS XVI / ПУЧЕЧОК XVI

Christus cruci affixus / Христос розп'ятий на хресті

[34] Aestuat immitis mundus, titubatque procella
Gurgite SHerontis(?) quam vomit ille lacus.
Haec tamen haud pariet tristi quod diluvia orbi
In Crucis axe micans signa dat iris ei.

Шаленіє жорстокий світ, його потрясла буря,
Яку з безодні Ахеронта(?) вивергає та річка.
Та все ж вона не спричинить потоп сумному
світу,

Бо веселка, що сяє над хрестом, дає йому знак.

De eodem / Про те саме

[35] Qui crucis antennam impavidus conscendit
Iason

Colchidis infernae vellera, credo, feret.

Ясон, який сміливо зійшов на хрест,

Вірю, принесе золоте руно з підземного царства Колхіди.

De eodem / Про те саме

[36] In cruce cur palmas extendit Christus? Amisae
Praeparat amplexus, credito, Pastor, ovi.

Чому Христос розпростер руки на хресті?
Повір, що пастир готує

Обійми для загубленої вівці.

De eodem / Про те саме

[37] SChristus erat speculum mundo quod condita
monstrat

Hinc sequo(?) noscat trabe levatur idem.

Христос був дзеркалом для світу, що показує
сотворене,

Він зійшов на хрест, щоб пізнали його.

FASCICULUS XVII / ПУЧЕЧОК XVII

Christus in medio latronum / Христос посеред розбійників

[38] Binas suspensus Deus, inter, grande(?),
latrones,

Virtutis medium est nempe tenere locum.

Великий Бог розп'ятий між двома розбійниками,

Адже чесноті властиво триматися середини.

De eodem / Про те саме

[39] Est rosa paestanis, plus quam, salvator in
hortis;

Hanc geminus latro sepsit uterque sibi.

Спаситель – це троянда в садах Песта, більше
ніж,

Два розбійники огородили її, кожен собі.

FASCICULUS XVIII / ПУЧЕЧОК XVIII (f.74
v)

Christus latronem confitentem suscipit

[40] Pondere quae gaudent merces, tenduntque
deorsum

His precium quivis emptor inesse putat.

In Cruce latrones redimens qui pectore sursum

Tenderet IESUS aestimat Emptor eum.

Христос приймає розбійника, який визнає його

Вагу, з якою товари урівноважуються і починають
схилитися вниз,

Кожен покупець пов'язує з їхньою ціною.

Рятуючи на хресті розбійників, ІСУС вважає,
Що він покупець того, хто серцем тягнеться
вгору.

FASCICULUS XIX / ПУЧЕЧОК XIX

Christus a sinistro Latrone lacessitur

[41] Illudit Christo (quod mirum) latro sinister,
Levus nam poterat non nisi laeva loqui.

Христос зневажається лівим розбійником

Насміхається з Христа (що дивно) лівий роз-
бійник,

Адже лівий не міг говорити нічого іншого, як
неправильне.

FASCICULUS XX / ПУЧЕЧОК XX

**Christus felle et aceto potatur / Христа напу-
вають жовчю та оцтом**

[42] CHriste roges gelidam labris arentibus undam
Sed datur imbutum fellis acore merum,
Perge tamen potus madeat licet omnis aceto;
Melleus ambrosio fiet in ore liquor.

Христе, ти просиш сухими вустами холодної
води,

Але тобі дають скисле до оцту нерозбавлене
вино, змішане з жовчю.

Продовжуй пити, навіть якщо все просякнута
оцтом –

У твоїх устах цей напій стане солодким, мов
амброзія.

De eodem / Про те саме

[43] Annibal en Christus Tenari frangat ut Alpes,
Sumit acetum, ardens ille sed ignis erat.

Як Ганнібал подолав Альпи, так Христос –
ворота підземного світу біля Тенару,

Він п'є оцет, але сам був палаючим вогнем.

De eodem / Про те саме

[44] Dum sitit in ligno terris Deus hospes ab alto
Potatur misto fellis acore mero:

Quis mirum? Exedit postquam Adam dulcia mala
Improba nunc profert arida dulce nihil.

В той час як Бог, небесний гість, страждав на
землі від спраги на хресті,

Його поїли нерозбавленою кислотою, змі-
шавши її з жовчю.

Що тут дивного? Після того як Адам з'їв соло-
дий плід,

Нечестива земля тепер не родить нічого солод-
кого.

De eodem / Про те саме

[45] Dulcia non meruit qui non meruit amara
Dulceque post semper fella bibenda tibi.

Dulci potandus tendit quod nectare ad astra
Christus degusta fellis amara prius.

Той, хто не заслужив гіркового, не гідний і солод-
кого,

І солодке завжди пізніше, ти маєш випити жовч.

Христос, якого напоять на небесах солодким
нектаром

Спочатку мусив скуштувати гіркоту жовчі.

De eodem / Про те саме

[46] Ebibit incestus gemmae olim pocula ditis
Firma salute foret quo Cleopatra sua.

Sanctior ast IESUS Antonius in Crucis ara
Fellea pro ...pt...a (?) pocla salute bibit.

Колись Клеопатра за гріх випила чашу з перли-
ною Діта-Плутона,

Переконана, що вона врятується.

Але святіший ІСУС-Антоній на жертівнику
Хреста

Випив чашу з жовчю заради спасіння.

FASCICULUS XXI / ПУЧЕЧОК XXI (f.75)

Christus inclinato capite moritur

[47] Immemor en probri inclinat Caput in Cruce
Christus;

Hostibus ut figat basia nempe suis.

Христос, нахиливши голову, помирає

Христос нахилає голову на хресті, щоб поцілу-
вати своїх ворогів,

Очевидно, не зважає на те, що з ним вчинили
негідно.

De eodem / Про те саме

[48] Inclinat moriens Christus Caput in Cruce
sacrum;

Praelia Tenaro quid nisi mota dedit.

Умираючи, Христос нахилає святу голову на
хресті;

Що як не це дало початок битві в підземному
світі біля Тенару?

FASCICULUS XXII / ПУЧЕЧОК XXII

**Christus Lancea transfigitur / Христа проби-
вають списом**

[49] Lancea fixisti diro cor vulnere Iesu

Altera vel deerat meta petenda tibi?

Aeternam cupii mundo contingere metam

Hanc sed despondens, annulus illud erat.

Питання: «Ти допустив, щоб тобі пробрили
серце, залишивши глибоку рану

Хіба бракувало іншої цілі для ураження?»

Відповідь: «Я прагнув досягти вічної мети у
цьому світі,

Відмовитися було неможливо, це було ланкою
ланцюга».

De eodem / Про те саме

[50] Christus erat Petra atque maerens ecclesia
turtur,

Sternere quae nidum nacta foramen amat.

Haud inerant verum firmatae foramina Petrae

Haec igitur cordi lancea fixa dedit.

Христос був Скелею, а скорботна Церква –
голубкою,

Яка від природи схильна будувати гніздо у захищеному місці.

Та в міцній Скелі не було підходящої отвору,
То ж спис, пробивши, створив його у серці.

FASCICULUS XXIII / ПУЧЕЧОК XXIII

Christo mortuo Sol obscuratur

[51] Terrea post casum CHRISTUS sol antra subivit
Mersus in Oceano sanguinis ipse sui:
In facie Caeli norunt sua sydera solem
Cum nequeant sequi nube teguntur atra.

Коли Христос помер, стається затемнення сонця

Після смерті Христос-сонце потрапив у земну печеру,

Схований в океані власної крові.

Перед лицем Неба небесне світило признало справжнє Сонце,

Будучи не в змозі йти за Ним, воно ховається у темній хмарі.

De eodem / Про те саме

[52] Fata ferunt Dominum in Phoebo tentoria habentem,

Obducunt pullam tristia tecta sibi.

Звершується призначене – помирає Господь, що має оселю у Феба-сонця,

Сумне його помешкання огортається пільмою.

De eodem / Про те саме

[53] Sol, Hecate, moriente, tegunt sua lumina, Christo;

Iudaeorum sceleri namque micare negant.

Коли Христос помирає, Сонце й Геката-місяць ховають своє світло,

Бо не дозволяють йому сяяти при злочині юдеїв.

De eodem / Про те саме

[54] Grande nefas furiis et vix spectabile ditis
Appensus ligno Conditor Orbis erat.

Нос spectare volunt coelorum concava nusquam (f.75v)

Hinc velant oculos nube nigrante suos.

Великий гріх, на який ледве дивляться Фурії Діта-Плутона –

Творець світу був розп'ятий на хресті.

Цього ніяким чином не бажають бачити небесні склепіння,

Тож закривають свої очі чорною хмарою.

FASCICULUS XXIV / ПУЧЕЧОК XXIV

Christo mortuo Petrae scinduntur

[55] Morte silet VERBUM patula autem petra dehiscit;

Iudeorum muto loquitur ore nefas.

Коли Христос помирає, скелі розколюються
ЛОГОС мовчить з приводу смерті, але велика скеля розколюється;

Гріх говорить безмовними устами юдеїв.

De eodem / Про те саме

[56] Fulminat, inferni quatiens quod Claustra Redemptor;

Tremula ad hanc vocem scinditur ergo Petra.

Наче удар блискавки, бо Спаситель стрясє ворота пекла,

То ж скеля трясеться і розколюється від цього грохоту.

De eodem / Про те саме

[57] Scinduntur petrae toto petis(?) orbe vidente?
Ima etiam videant quanta Deus patitur.

Розколюються скелі, і весь світ це бачить.

Нехай навіть безодні побачать, як багато терпить Бог.

FASCICULUS XXV / ПУЧЕЧОК XXV

Christo mortuo velum templi scinditur

[58] Occulerat Crimen pietatis gens mala velo
Nos pateat, templi Cortina scissa facit.

Коли Христос помер, завіса храму роздирається

Зла громада приховувала злочин проти благочестя завісою,

Але завіса храму роздерлася і показала його.

De eodem / Про те саме

[59] Dum Christus moritur velum tunc rumpitur arae(?)

Rupto aditus templi gentibus ut pateat.

Коли Христос помирає, тоді завіса жертovníка розривається,

Щоб відкрився вхід до храму для всіх народів.

De eodem / Про те саме

[60] Est mare, sunt proraе, Palinurus, denique remi;

Sanguis, Crux, CHRISTUS, lancea arundo quoque.
Congrua ne desint sacratae vela carinae,
Ex velo scisso vela parantur ei.

Iangas quo caeli portus, hanc scandito Navem
Venti si deerunt flamina vota dabunt.

Є море, кораблі, Палінур і, зрештою, весла;
Кров, Хрест, ХРИСТОС, спис і тростина також.
Щоб не бракувало підходящих вітрил святому кораблю,

Із розірваної завіси готують для нього вітрила.

Якщо прагнеш досягти пристані небесної, піднімись на цей Корабель;

Якщо вітер вщухне, молитви дадуть подих.

De eodem / Про те саме

[61] Petrae scinduntur quid templi velaque, miror.
CHRISTE sed illa tuo, cerno, dolore dolent.

Нає sepelire tuum cupiunt, haec cingere Corpus,
Verbaque, si possent dicere, forte darent.

Я вражений, що розколюються скелі і розривається завіса храму.

Але бачу, що вони страждають від Твого, ХРИСТЕ, болю.

Одні прагнуть поховати Тебе, інші – огорнути Тіло,

А якби могли говорити, можливо, й заговорили б.

FASCICULUS XXVI / ПУЧЕЧОК XXVI

Christo mortuo defuncti e sepulchris surgunt (f.76)

[62] Dum moritur CHRISTUS defuncti, cerno, resurgunt,

Mors igitur Christi quid nisi vita solo.

Item¹: Morte tua IESU Parcarum spolia surgunt

Siccine trux vitam fert Lybitina solo. {Conceptus idem alia phrasi prolatus}²

Коли Христос помирає, померлі виходять із гробів

Коли помирає ХРИСТОС, бачу – мертві воскресають,

Отже, смерть Христова що як не життя для землі?

Так само: Після смерті твоєї, ІСУСЕ, піднімаються трофеї Парок,

Невже жорстока Лібітіна приносить життя землі? (Той самий концепт, висловлений іншими словами)

De eodem / Про те саме

[63] In Cruce suffixus vernus sol CHriste levaris Mortuus at fati, cerno, sepulchra fugit;

Improba quam tenuit Lybitinae bruma cavernis

Veris ad exortum Dedala ludit apis.

Ти підносишся, розп'ятий на хресті, весняне сонце – Христе,

Мертвий за жеребом долі залишає гробницю.

Дедалова бджола, яку лиха зима Лібітіни три-мала в дуплі-печері,

Вилітає з приходом весни.

De eodem / Про те саме

[64] Morte redux Christo(?) quod functo marmore surgit;

In sua (si placeant) fors monumenta petit.

Повернувшись зі смерті сам, Христос воскрешає спочилих у мarmorі,

Він, можливо, прямує до своєї гробниці, якщо вона йому подобається.

De eodem / Про те саме

[65] Sol oritur nides(?) repetunt viventia quaeque Sol oritur CHRISTUS mortue strata fugis.

Сонце сходить – всі живі істоти повертаються до гнізд, домівок.

Сонце сходить – Христос, мертва людино, ти тікаєш із смертного одра.

¹ Маргіналія зліва.

² На полях справа.

De eodem / Про те саме

[66] Morte Dei defunctae animae quod reddita vita est,

Nac quoque debebant Corpora viva fore.

Через смерть Бога померлим душам було повернено життя,

Також із-за цього їхні тіла мають відродитися живими.

De eodem / Про те саме

[67] Sanguine profuso moritur dum Corpore CHRISTUS

Reddita post fatum mortue vita tibi.

Nec miror: functae Pelicani sanguine proli,

Funera post mortis fit sua vita redux.

Коли ХРИСТОС помер тілом, із-за пролитої крові

Після смерті до тебе, о смертна людино, повернеться життя, ти воскреснеш.

І я не дивуюсь: адже Пелікан своєю кров'ю

Повертає до життя, оживляє мертве потомство.

FASCICULUS XXVII / ПУЧОК XXVII

Christus de cruce deponitur / Христа знімають з хреста

[68] Halitus Hebraeum speculum turpavit Iesum

Tollitur a ligno ut purificetur eo.

Подих смерті, страждання спотворили обличчя Ісуса, єврейського дзеркала.

Його знімають із хреста, щоб очистити від усього цього.

De eodem / Про те саме

[69] Terrea festinat Cedri a Cruce Phoebus ad ima Occasum Princeps Orbis habebit eo.

Від кедрового хреста Феб поспішає до земних глибин.

Там буде кінець Володаря Світу.

De eodem / Про те саме

[70] Botrus erat CHRISTUS maturus sole patebat, Carpitur infirmi quo sua vina bibant.

Христос був достиглим гроном, відкритим сонцю,

Його зрізано, щоб немічні пили Його вино.

FASCICULUS XXVIII / ПУЧОК XXVIII

Christus involvitur novae Sindoni

[71] Tentans bella ferae Nemeaeae pedibus Hercules Usus erat; saevus visus ut inde foret.

Intentans Iesu niveis in praelia Diti

Saevior His umbrae, quo videre cupis.

Христос загортається в нову плащаницю

Намагаючись побороти Немейського лева, Геркулес

Використав ноги, щоб таким чином здаватися лютішим.

Ісусе, готуючись у білому до боротьби з Дітом, Ти хочеш здаватися тінням ще лютішим.

De eodem / Про те саме

[72] Crimina quid mendax te passo affingi
Hebraee?

Innocuum certe sindone teste vide.

Навіщо, брехливий єврею, ти приписав злочини стражденному?

Подивись, як свідчить плащаниця, він точно невинний.

De eodem / Про те саме

[73] Scvalida fuscavit certantem Martis arena
Functus agone Deus syndone tergit eam.

Сіра Марсова арена, поле бою, забруднила борця.

Бог, скінчивши війну, обтирає його [плащаницею].

De eodem / Про те саме

[74] Primo sors caeli CHRISTO quia candida
cessit

Obtegit hinc functi candida membra toga.

Тому що спочатку Христу зійшло чисте призначення з неба,

Тому чиста тога-плащаниця покриває тіло померлого.

FASCICULUS XXIX / ПУЧОК XXIX**Christus sepelitur / Христос хорониться**

[75] In Crucis augustus quod Maiestate fatiscit
Vis sibi Mortalem Morphee ferre thorum.

Тому що він, священний, ослаб у величі хреста,
Морфею, ти хочеш взяти Смертного собі на ложе.

DEODEM / ПРО ТЕ САМЕ, АБО ПРО БОГА

[76] Lidius attrivit Christum crux: sicque probate
Casa auro deerat, conditur ergo solo.

Хрест із Лідії знищив Христа, уявіть собі це,
Гробниці із золота не було, то ж хорониться в землі.

LAUS DEO / СЛАВА БОГУ

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, поетичний цикл епіграми Йосипа Туробойського про Страсті Христові – цікавий історико-літературний матеріал. У найближчій перспективі проведемо дослідження християнської поезії, яка міститься в додатку до поезики «Гіметт», і опублікуємо відповідні тексти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Києво-Могилянська академія в іменах, XVII-XVIII ст. : енциклопедичне видання / [відп. ред. В.С. Брюховецький ; наук. ред., упоряд. З.І. Хижняк]. Київ : КМ Академія, 2001. С. 548-549.
2. Седіна Джованна. Панегіричне звеличення Йоасафа Кроковського. Слово і Час. 2020. № 3. С. 65-90.
3. Съєдіна Джованна. «Поєма» Fasciculus myrrhae... Йоєсифа Туробойського (1699). Theatrum Humanae Vitae. Студії на пошану Наталі Яковенко. К. : Laurus, 2012. С. 435-460.
4. Циганок Ольга. Поетичний цикл про Страсті Христові Йоєсипа Туробойського. Частина I. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Випуск 92. Том 2. С. 305-311.
5. Hymettus extra Atticam duplici tramite neovatibus scandendus sive Poësis bipartite tum ligatae tum solutae orationis praeseptionibus instructa Roxolanaeque juventuti in Collegio Kijovo-Mohilaeano proposita [...] (1699). Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, шифр 315 П/122, арк. 1-78 (зв.).
6. Oželis, Remigijus. Medieval bestiaries and their symbolic interpretation: the case of the pelican. Bogoslovni vestnik. 2023. № 83(2). С. 391-406.

REFERENCES

1. Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh, XVII-XVIII st. : entsyklopedychne vydannia (2001). [Kyiv-Mohyla Academy in names, XVII-XVIII centuries: encyclopedic edition] KМ Akademiia. Kyiv. 548-549. [in Ukrainian].
2. Siedina Dzhovanna (2020). Panehirychne zvelychennia Yoasafa Krokovskoho. [Panegyric glorification of Joasaph Krokowski] Slovo i Chas. 3. 65-90. [in Ukrainian].
3. Siedina Dzhovanna (2012). «Poema» Fasciculus myrrhae... Yosyfa Turoboiskoho (1699) ["Poem" Fasciculus myrrhae... by Joseph Turoboisky (1699)] Theatrum Humanae Vitae. Studii na poshanu Natali Yakovenko. 435-460. [in Ukrainian].
4. Tsyhanok Olha (2025). Poetychnyi tsykl pro Strasti Khrystovi Yosyfa Turoboiskoho. [Poetic cycle about the Passion of Christ by Joseph Turoboisky] 1 Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 92. 2. 305-311. [in Ukrainian].
5. Hymettus extra Atticam duplici tramite neovatibus scandendus sive Poësis bipartite tum ligatae tum solutae orationis praeseptionibus instructa Roxolanaeque juventuti in Collegio Kijovo-Mohilaeano proposita [...] (1699). [Hymettus beyond Attica, to be climbed by new poets by a double path, or Poetry in two parts, provided with precepts both of verse and of prose, and presented to the Ruthenian youth in the Kyiv-Mohyla College] Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho. 315 P/122. 1-78 (zv.). [in Latin].
6. Oželis Remigijus (2023). Medieval bestiaries and their symbolic interpretation: the case of the pelican. Bogoslovni vestnik. 83(2). 391-406.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025